ROK VII

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 22

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 LISTOPADA 1932 R.

ZE SPRAW SPIRYTUSOWYCH

Przepisy wykonawcze do Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o Monopolu Spirytusowym ukazały się w formie Rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 10 września 1932 r.

Przepisy te różnią się naogół dość znacznie od dotychchczas obowiązujących. W zakresie przerobu spirytusu w przemyśle chemicznym na szczególną uwagę zasługuje przepis, żądający zadeklarowania przybliżonej ilości spirytusu, niezbędnego do wyprodukowania jednostki wyrobu. Postanowienie to wydaje się zbyt daleko idącem posunięciem rygorystycznem, może się bowiem zdarzyć, że w wypadku konieczności kilkakrotnego powtórzenia tego samego procesu (np. przy krystalizacji, kiedy trudno jest zgóry ustalić ilość niezbędnych krystalizacyj), lub w wypadku zmian temperatury otoczenia (np. latem i zimą) — faktyczne zużycie spirytusu na jednostkę wyrobu odbiegać będzie bardzo znacznie od zadeklarowanych przybliżonych ilości. Ponieważ zaś powszechnie znane ze skrupulatnych i formalizujących posunięć władze kontroli skarbowej, osobliwie najniższe jej organy, mogą dopatrywać się w podobnych różnicach cech przestępstwa — przeto przemysł może być narażony na nieuzasadnione podejrzenia, rewizje i utrudnienia — z tytułu znaczniejszych rozpiętości między zadeklarowaną przybliżoną i rzeczywistą ilością zużytego spirytusu. Oczekujemy ze strony Min. Skarbu instrukcyj do podwładnych organów, celem wyjaśnienia, iż deklaracja przybliżonych ilości spirytusu, zużytych na jednostkę wyrobu, ma tylko charakter orjentacyjno-formalny, nie zaś wiążący, i nie może w żadnym wypadku być podstawą do obliczania faktycznych ilości zużytego spirytusu.

Przeprowadzenie omawianej zasady staje się szczególniej dotkliwe w zastosowaniu do fabrykacji eteru etylowego. Przepisy wykonawcze stanowią tutaj bowiem, iż normy zużycia spirytusu będą już *ustalone*, jako przeciętne roczne, indywidualnie dla poszczególnych wytwórni eteru, przyczem norma zużycia spirytusu na 1 kg eteru nie może być większa od 1,9 litra alkoholu. Należy zresztą stwierdzić, że przepisy dotyczące produkcji eteru zostały wogóle znacznie zaostrzone: każda przesyłka eteru musi być zaopatrzona w specjalne świadectwo przewozowe, rury odprowadzające parę i płyny eterowe muszą być urzędowo zabezpieczone i t. d. Zdajemy sobie sprawę, że fabrykacja eteru jest dziedziną przemysłu, gdzie przepisy skarbowe i reglamentacyjne muszą być przestrzegane bardzo dokładnie; nasuwa się jednak pytanie, czy nie idą one w nowem rozporządzeniu zbyt daleko, ograniczając w znacznej mierze techniczną swobodę produkcji.

Całkowicie niepotrzebny wydaje się przepis, określający zawartość szelaku naturalnego w politurach i substancyj żywicznych lub kopali w lakierach. Ustalanie jakichkolwiek norm ilościowych, choćby nawet minimalnych, dotyczących zawartości tych składników — nic wspólnego ze spirytusem nie mających — jest w przepisach spirytusowych nieuzasadnione, zaś z ogólnego punktu widzenia szkodliwe. Rozporządzenie pragnie bowiem ustawowo regulować typ wytwarzanych w kraju politur i lakierów, co nie zdaje się być zgodne z zasadą wolności prowadzenia przemysłu, ustaloną w prawie przemysłowem.

Normy i charakter środków skażających, używanych do skażania spirytusu przemysłowego, charakteryzują się naogół większem niż dotychczas ich przystosowaniem do celu, na jaki spirytus ma być zużyty. Pożyteczne jest więc utrwalenie istniejącego zresztą dotychczas stanu rzeczy w zakresie skażania spirytusu do fabrykacji wyrobów perfumeryjnych i kosmetycznych, mianowicie ustalenie zasady skażania spirytusu kompozycją olejków eterycznych, analizowanych zresztą przez pracownie chemiczne Monopolu Spirytusowego.

Znana ogólnie nadprodukcja spirytusu w Polsce i wysiłki, zmierzające ku powiększeniu zużycia spirytusu na cele niekonsumcyjne, znalazły w pewnym stopniu wyraz w nieco liberalniejszych receptach środków skażających. Natomiast wskazane na początku rygorystyczne przepisy niewątpliwie nie przyczynią się do podwyższenia zużycia w kraju naszym spirytusu technicznego. Jeżeli dodać, że władze kontroli skarbowej nieufnie naogół odnoszą się do przemysłu zużywającego spirytus i niejednokrotnie stawiają zarzuty, które po bliższem zbadaniu okazują się conajmniej przesadne — wówczas stwierdzić będzie można, że jedną z przyczyn mizernej w Polsce konsumcji spirytusu przez przemysł jest niewątpliwie zbyt rygorystyczna polityka spirytusowa. Wiadomo nam jest, że poszczególne gałęzie wytwórczości nieustannie prowadzą studja nad zastąpieniem alkoholu etylowego innemi związkami przy produkcji szeregu artykułów chemicznych, właśnie z uwagi na uciążliwe formalności, związane z otrzymywaniem i użytkowaniem spirytusu.

To też nie będziemy ustawali w zabiegach, aby nieustannie liberalizować przepisy i zwyczaje w zakresie spirytusu technicznego.

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Dn. 13 października r. b. zmarł w Łodzi Prezes firmy „Leonowit", Sp. z ogr. odp., Leon Nowiński. Zmarły założył w r. 1903 jedną z pierwszych w kraju fabrykę szczeliw i wyrobów azbestowo-kauczukowych, która rozwijała się pomyślnie do chwili wybuchu wojny. Po wojnie przedsiębiorstwo zostało zreorganizwane i pod firmą „Towarzystwo Fabryki Wyrobów Azbestowych i Gumowych Leonowit" podjęło fabrykację wszelkich bez wyjątku wyrobów azbestowych. Pod fachowem i sprężystem kierownictwem Zmarłego, fabryka rozwinęła się w krótkim czasie i zajęła czołowe miejsce w tej gałęzi przemysłu, pokrywając całkowicie zapotrzebowanie rynku krajowego i eksportując znaczną część wyrobów zagranicę.

Leon Nowiński był pierwszym w kraju działaczem przemysłowym, który podjął na wielką skalę fabrykację wyrobów azbestowych, doprowadzając ją do wysokiego poziomu technicznego i organizacyjnego.

Z BIEŻĄCEJ DZIAŁALNOŚCI ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

W okresie od dnia 1 do 15 listopada r. b. Związek Przemysłu Chemicznego zajmował się w szczególności następującemi zagadnieniami:

W sprawach ustawodawczych:

zbadał i sformułował opinję w sprawie konwencji o ograniczeniu fabrykacji i uregulowaniu podziału środków odurzających,

zbadał i sformułował opinję w sprawie nowelizacji ustawy o Monopolu Spirytusowym.

W sprawach celnych i traktatowych:

przeprowadził naradę z przedstawicielami firm: Sp. Akc. „Kijewski, Scholtze i S-ka", Sp. Akc. „Fr. Karpiński i S-ka", Sp. Akc. „Motor", Fabryki Farb „Zawodzie", Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie, Państwowej Fabryki Związków Azotowych w Mościcach, Związku Przemysłu Perfumeryjnego w Polsce.

W sprawach kolejowych:

badał sprawę zreformowania kosztów przewozu dla nasion egzotycznych,

uzyskał obniżenie kosztów przewozu węgla drzewnego, który opłacać będzie fracht za wagę rzeczywistą—najmniej za 10.000 kg. (dotąd opłata obliczana była za 15.000 kg., mimo że wagon 15-tonnowy mieści zaledwie 7 do 8 tonn węgla drzewnego).

W sprawach handlu wewnętrznego:

wziął udział w naradach na terenie Min. Opieki Społecznej, mających na celu ustalenie listy hurtowników drogeryjnych.

NOWE DZIAŁY PRODUKCJI CHEMICZNEJ

Sp. Akc. „Dr. Roman May" przystąpiła do fabrykacji wysokoprocentowych tlenków żelaza, otrzymywanych na drodze przerobu chemicznego, i wypuściła je w 3-ch gatunkach na rynek pod nazwą „czerwieni 100%-owych".

Sp. Akc. „Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego" w Będzinie rozpoczęła fabrykację bieli cynkowej farmaceutycznej, odpowiadającej w zupełności przepisom farmakopei.

Tlenki żelaza i farmaceutyczna biel cynkowa były dotychczas całkowicie sprowadzane z zagranicy, podjęcie więc odnośnej produkcji stanowi nietylko postęp techniczny, lecz również przyczynia się do aktywizacji naszego bilansu handlowego.

KRONIKA

Dn. 8 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu. W sprawach, bezpośrednio interesujących przemysł chemiczny, powzięto następujące uchwały:

farbę, roztartą z wodą, z domieszką barwnika roślinnego, stanowiącego wyciąg wodny drzewa czerwonego o znacznej zawartości pigmentu organicznego roślinnego — postanowiono taryfikować wg. poz. 137, p. 3b. II taryfy celnej,

olej jałowcowy, otrzymany na drodze destylacji jałowca — wg. poz. 80, p. 1 taryfy celnej.

Dn. 10 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Zarządu Związku Przemysłu Chemicznego, na którem wysłuchano sprawozdania z bieżącej działalności Związku, w szczególności zaś zapoznano się z obecnym stanem rokowań o zawarcie traktatu handlowego z Austrją i wysłuchano referatu w sprawie projektu ustawy scaleniowej w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Dn. 10 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Technologji Chemicznej Polskiego Komitetu Normalizacyjngo, na którem zapoznano się z projektem norm opakowań produktów farmaceutycznych; projekt ten został odesłany do Podkomisji Farmaceutycznej, celem ponownego przepracowania i uzupełnienia niektórych szczegółów.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 94 z dn. 29 października r. b. ukazało się pod poz. 807 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 27 października 1932 r., zawierające prawo o broni, amunicji i materjałach wybuchowych.

Rozporządzenie to ustala sposób handlu materjałami wybuchowemi, pozostawiając zresztą Ministrom Spraw Wewnętrznych, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa określenie warunków i sposobu nabywania, przechowywania i używania materjałów wybuchowych do celów przemysłowych; sprawy te w zakresie używania materjałów wybuchowych do celów górniczych przewidziane są w Prawie Górniczem z dn. 29 listopada 1930 r.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 57 ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji, na zasadzie którego stacja Łaziska została włączona do taryfy wyjątkowej P. H. 5. W związku z powyższym fabryka, znajdująca się przy tej stacji, korzystać będzie z ulgowej taryfy dla aljażów.

W Dz. Ust. Nr. 97 z dn. 8 listopada r. b. ukazało się pod poz. 838 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu, oraz Rolnictwa i Reform Rolnych z dn. 30 października 1932 r. w sprawie częściowej zmiany taryfy celnej.

Rozporządzenie to wprowadza następujące zmiany do taryfy celnej w zakresie artykułów chemicznych:

Poz. tar. celn.	Nomenklatura	Stawka celna w zł. od 100 kg Dotychczasowa	Nowa
108. 9.	Kwas salicylowy	206,40	250.—
109. 3 a.	Chlorek cynku	11,70	30.—
110. 2.	Azotan srebra	1 625.—	2.300.—
112. 5.	Azotyn sodu	9,70	30.—
112. 16 c. I.	Kwas naftolodwusulfonowy 2, 6, 8, (sól G), oraz 2, 3, 6 (sól R)	172,50	400.—
112. 17 a. I.	Paranitrochlorobenzol	106,60	400.—
	Chlorowconitropochodne toluidyny, w postaci zasad, soli, sulfokwasów, dwuazozwiązków i nitrozoamin	poz. 112. 25 a 172.—	poz.112.17c.II 860.—
	Nitro-, chloro-, amino-, alkilo-, arylo-, oksy- pochodne dwufenyloaminy w postaci zasad, soli i dwuazozwiązków	poz. 112. 25 a 172.—	112. 17 d. II 860.—
112. 17 e. I.	Kwas nitroanilinosulfonowy	26.—	500.—
112. 17 e. II.	Kwas nitrochlorobenzolosulfonowy	26.—	350.—
112. 17 f. I.	Paraanizydyna i jej sole	130.—	500.—
	Chlorowconitropochodne anizydyny w postaci zasad, soli, sulfokwasów, dwuazozwiązków i nitrozoamin	poz. 112. 25 a 172.—	112. 17 f. II 860.—
112. 17 k. II.	Kwas aminonaftolosulfonowy 1, 2, 4, dwuazozwiązki i nitropochodne	240,80	700.—
112. 18 k. III.	Kwas aminonaftolosulfonowy, 2, 8, 6 (kwas Gamma)	240,80	700.—
112. 17 l. I.	Kwas sulfanilowy, jego pochodne benzylowe	137,60	350.—
112. 17. l. II.	Kwas naftionowy	137,60	400.—
	Arylosulfochloroamina	poz. 112. 25 c 156.—	112. 17 m. 500.—
112. 20 a.	Kwas octowo-salicylowy (aspiryna), salicylan etylowy i fenylowy	387.—	600.—
124. 2 a.	Ekstrakt quebrachowy suchy:		
	I. nierozpuszczający się w zimnej wodzie	5.—	20.—
	(tenże, sprowadzany przez porty polskiego obszaru celnego)		8.—
	II. rozpuszczający się w zimnej wodzie	18.—	26.—
124. 2 b.	Ekstrakt quebrachowy ciastowaty	12.—	17.—
124. 2 c.	Ekstrakt quebrachowy płynny	10.—	13.—
124. 3.	Ekstrakty garbnikowe osobno niewymienione:		
	a) suche	20.—	30.—
	b) ciastowate	17.—	25.—
	c) płynne	13.—	15.—
124. 4.	Garbniki syntetyczne	29,90	30.—

Rozporządzenie wchodzi w życie dn. 22 listopada r. b.

Nowe podwyżki celne dotyczą w dziale przemysłu chemicznego prawie wyłącznie wytwarzanych w kraju półproduktów organicznych, zapewniając im ochronę celną w wysokości, naogół równej stawkom nowej taryfy celnej; pozatem obejmują niektóre preparaty farmaceutyczne, mianowicie kwas salicylowy i jego pochodne oraz azotan srebra, wreszcie dotyczą ekstraktów garbarskich. Nie zostały natomiast podwyższone stawki celne w innych działach przemysłu chemicznego; należy mieć nadzieję, że przy okazji następnych zkolei podwyżek administracyjnych taryfy celnej — postulaty przemysłu chemicznego będą w całości uwzględnione.

W „Monitorze Polskim" Nr. 248 z dn. 27 października r. b. ukazał się pod poz. 273 okólnik Ministra Skarbu z dn. 10 października r. b., zalecający taryfikowanie łojów „premier jus" o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych powyżej 1% wg. poz. 51 p. 1, o zawartości wolnych kwasów tłuszczowych poniżej 1% — wg. poz. 51, p. 9.

W „Monitorze Polskim" Nr. 254 z dn. 4 listopada r. b. ukazał się pod poz. 282 okólnik Ministra Skarbu z dn. 20 października r. b., zalecający odprawianie tłuszczów utwardzonych, o punkcie krzepnięcia 38°C i wyżej, a zawierających powyżej 2% wolnych kwasów tłuszczowych — wg. poz. 51, p. 2a bez dokonania specjalnego skażenia, przewidzianego uwagą 1 do tej pozycji.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,48 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,63 „
Azotan amonu	100 „
Azotyn sodowy	120 „
Benzol handlowy 90%	80 „
„ czysty	92 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	110—125 „
Chlorek cynku 50° Bé	40 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi“	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
* Fenol czysty	265 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	275 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	29,75 „
Klej kostny	205 „
Klej skórny	260 „
Krezol	128 „
* Kwas azotowy 36° Bé w przel. na 100% HNO_3	100 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł
„ solny 19°/21° Bé	12,25 „
„ octowy techn. 30%	100 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	15 „
„ rogowa 13/14% N_2	— „
Naftalin surowy prasowany	28,00 „
„ czysty w łuskach	52,50 „
Octan sodu	120 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	210 „
„ „ saponifikat	200 „
Oleum 20%	19,24 „
Olej lniany	125 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta dla celów analitycznych za 1 kg	9,75 „
Smoła preparowana	17,50 „
Saletra potasowa	130 „
Siarczan amonu	28,40 „
* Siarczan miedzi	110—125 „
* Siarczek sodu 60/62%	60 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska krystaliczna	7,00 „
Stearyna	185 „
Superfosfat 16%	9,28—9,92 „
Toluol czysty	105 „
Żelatyna techn.	400 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.“, Zgierz, tel. Łódź 121-01; Warszawa, Bednarska 2, tel. 659-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA“ Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.
ZAKŁADY CHEMICZNE W WINNICY, S. A. Henryków pod Warszawą. Tel. II podm. Henryków 5. Biuro sprzedaży: H. Weiss i S-ka. Łódź, Piotrkowska 80, tel. 186-12.

Chlorek wapna bielący.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“. Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN“, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO“, Pabjanice, tel. Łódź, 21-86.
„FR. KARPIŃSKI SPÓŁKA AKCYJNA“, Warszawa, Wolność 9, tel. 11-06-00.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER“ Sp. Akc., Warszawa, Nowy Zjazd 1, telefony 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM“, Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
FABRYKA PRZĘDZY I TKANIN SZTUCZNYCH „CHODAKÓW“, Sp. Akc., poczta Sochaczew. Tel. Sochaczew 81.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE“, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna.
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ“, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.

Sól glauberska krystaliczna:
„TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU“, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 8-75-39.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM“, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO“, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego“ bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej—Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Druk L. Bogusławskiego i S-ki, Świętokrzyska 11